תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · בעל המאור

הקדמת המאור

רבנו זרחיה הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הקדמת המאור

רבנו זרחיה הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הקדמת-המאור/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

פתיחת רבינו זרחיה הלוי מספר המאורות

כשהוחל החבור הזה היה מחברו בן תשע עשרה שנה ופתח בו בבתים האלה:
אשדר תקרובתא, אסדר אוריתא, למאן די תושבחתא לדיליה, וגבורתא.
דשמע ית קלי, לאלומי חילי באוריה, ויהיב לי בגוה אובנתא.
ורוי ית צחיין, במבועי מין, ואוריך ית חיין, בחיות אריכתא.
גבר אולפן תבע, למידע ית מבע אלהא, דבאצבע כתב על נברשתא.
בזיקוקי נורא, עלי סיני טורא ומשה סרסורא, בלוחי תפקידתא.
ארו לך חבורא, סדיר היך פתורא, בכל טוב עבורא, בסולתא ובפתא.
משח זיתא וחמר, ובשרא לא אכמר, בכל מימר מטמר דמתמר בשמעתא.
שרגא ונהורא בהון, ושפרפרא, ותותבי דיקרא, לערטיל מלבשתא.
וצית לך פתגמי, בברור תרגומי, ומגרגוש גרמי לות שמנין תא.
ראית מן עלומי, לסב מליף טעמי, ואיש מפיש יומי, בדעתא לא צילתא.
ולא תימא זעירין שנוהי, ובצירין, בגין די מן עשרין בצירא לה שתא.
ואכתי דעדק ביומא הוא, ודרדק, בכן דלמא לא דק בקלתן וחמירתא.
ולא תתלי בוקא סריקא, ביניקא דאכא עתיקא בקנקנא חדתא.
וכתב על זה אביו החכם רבי יצחק הלוי ז"ל בר זרחיה ז"ל:
בריך מרי ברייי, ורבון כל חיי, דלה חזי לאיי, שבחא ויקרא.
דכיונא ארחה, ולית סוף לשבחה, ושותה אף רוחה דחילו מן נורא.
והוא שרא קטרין, וגלי לטמירין, וקדמה סדירין חשוכא ונהורה.
דמפיש מן גרגר, עפיין על איגר, ורים לביה מגר, ושיף עד עפרא.
בריך שמה מאתרה, ודי אזן הודרה, דקימין על סטרה, וקטרין לה כתרא.
דקביל ית צלותי, ואשלים בעותי, בסימנא כרעותי, בסימא ובחירא.
דלא אית לה טימין, בכל רוחי עלמין, ודי לכל חכימין, רגיגא מעטרא.
בבר עקר טורי, במילי שפירי, כחיזו קנכירי, ובורלא יקירא.
יהא רעו מן קדמוי, דיוריך ית יומוי, טפי מן טפי מוי, ומן כוכבי סדרא.
וידלי ספסלה, ויתקיף ית חילה, ומן על ירחם עלה, כאבא על בוכרא.
וטובכון כל חבריה, דדלין מן בירה, ושמעין קל פשרה ומימרה בתדירא.
אלהא יחוס עליכון, יזכה לה ולכון, ותתברכון כלכון, כרבא כזעירא.

שיר לרבינו זרחיה הלוי ז"ל מרובע ופשוט

יזרח יה לזרחיה שמש צדקתך מגיה אפל:
ועזר כאור ספר מאור לבקוע ענן וערפל:

מלב הותל עקש נפתל רועה רוח שקר טפל:
חכמות בנתה ביתה, חצבה עמודיה במרום עפל:
ותעש מעקה גנה, פן יפול ממנו הנפל:
אך אולת בנתה חיץ טחו נואל טיח טפל:
יאמר זה מגדל עז נבנה אז ויהי כימי אמרפל:
הנני חכם מדניאל פלא יועץ כאחיתפל:
שמעו מפי דברי משה מול סוף בין פארן ובין תפל:
השכירוהו עועים, מכוס מלא מסך או מספל:
לבלום עדיו הביא לחיו רסן מריו אל תוך כפל:
לא ידע לא ראה שמש בין, טוב ממנו הנפל:
נתן הסכל במרומים רבים ועשירים בשפל.

שיר מרכב מיתד ב"ת ויתד וב"ת ויתד תנועה בדלת וכן בסוגר

קחה ספר כמו צהר תקימו, וכנר אל נתיבתך תשימו.
ליצהרי זרחיה במגדל ירחי חברו לנס הרימו.
לזאת מאור שמו קרא לאות בעבור הזכיר שמו ושם מקומו.

ברוך ה' אלהים אמת. רב חסד ואמת. אשר דברו אמת. וחפצו אמת. וכל אורחותיו חסד ואמת, ויבחר בנביאי הצדק והאמת. ובדבריהם הנאמרים באמת. לנחות את עבדיו בדרך אמת. ויתן בידם משפטים ישרים ותורות אמת. לעם נחלתו יראי אלהים אנשי אמת. כדכתיב ועל הר סיני ירדת ודברת עמהם משמים ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת חוקים ומצות טובים וכתיב ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך וכתיב הן אמת חפצת בטוחות ובסתום חכמה תודיעני:

אמר זרחיהו הלוי בר יצחק ז"ל במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי. וכתיב עורה כבודי. וכתיב למען יזמרך כבוד. כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו ובה נתן עליו מהודו והוא העצם הנכסף אל יסודו. כמו חושק אשר נכסף לדודו. אז יגלה אליו סודו, בדרשו הצדק בעודו. ובבקשו הנכון בכל לבבו ובכל מאדו. ובחפשו האמת כאשר תשיג ידו. כדכתיב אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא. וחכמי המחקר קראו כסא הכבוד גלגל השכל ואמרו כי בזרוח אורו והוא אור החיים על הנפש החיה הזכה אשר לקחה ממנו תזהיר כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים כככבים לעולם ועד על כן מלא חשק לב כל חכם לב לדרוש ולתור בחכמה להבין ולהשכיל אם להימין אם להשמאיל בין האמת ובין השקר להורות ולהבדיל. ויש אשר יגבר החשק הזה על לבו עד שיראה כחושק היוצא מדרך

הצניעות והמוסר בהסירו מסוה הבשת מעל פניו לבחון האמת כענין שנאמר ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש ויש רמז לדבר הזה במסוה שהיה משה מסיר מעל פניו בבואו לדבר עם אדוניו לקבל זוהר ההוד וקרני הכבוד מלפני מלך הכבוד ישתבח שמו ועל הענין הזה היו מרבותינו החסידים והקדושים ז"ל כאותה שאמר רבינו הקדוש ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי אף על פי שהיה ידוע במדת הענוה ורב אחדבוי קמיה דרב ששת הוה מהדר ליה בבדיחותא ואמר רב פפא כל כי האי מילתא נימא איניש קמיה רביה ולא לשתוק דכתיב אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה ואמרו עוד מנין לתלמיד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק ת"ל מדבר שקר תרחק וזה המנהג נהגו כל חכמי העולם כמו שכתב החכם המורה אבן גנא"ח בהשיבו על המורה הגדול בעל הדקדוק רבי יהודה ז"ל הזכיר דברי הפילוסוף שהשיב על רבו ואמר ריב לאמת עם אפלטון ושניהם אוהבנו אך האמת אהוב יותר ואמר עוד אני לא באתי לגרוע מעלת האיש הזה ולהשפילה אך להפליאה ולהגדילה כי כלנו משדי חכמתו הניקנו ומעושר תבונתו העניקנו ומפרי פי שכלו אנחנו לוקטים ובים דעתו אנחנו שטים והוא אשר פקח עינינו ולמדנו והועילנו וגדלנו והשכילנו בחכמה הזאת וכאשר למדנו מפיו אנחנו משיבים מדבריו על דבריו וכדברים האלה ויותר מהמה כל שיש להוסיף אני הצעיר אומר על רבינו הרב הגדול המובהק ר' יצחק ב"ר יעקב בעל ההלכות המכונה אבן אלפסי ואינו צריך להאריך בגדולתו ובחכמתו כי היא גלויה לכל בעלי עינים. כשמש בחצי השמים. וכנפי צדקותיו. בחבור הלכותיו. פרושות על דורותיו. ועל כל דורות הבאים אחריו. כי לא נעשה חבור יפה כמוהו בתלמוד מאחרי סתימתו וע"כ חובה עלינו בכל דבר נכבד ומפואר לכבדו ולפארו ולקדשו ולטהרו ולהלבינו ולבררו כפי כחנו. ולזאת חברתי הספר הזה וקראתיו מאור להאיר עיני התלמידים להסירם ממכשולי הספקות ומוקשי השגגות ושמתי הלכות הרב הנזכר ז"ל כשרש לספר הזה ובה אני דורש ושואל וחוקר ומעיר ומעורר פעם סומך ועוזר ופעם כמשיב ושובר והפרחתי לו כענפים ופרחים משאר דברי החכמים הגדולים שראוי לדקדק עליהם ולצרוף ולבחון דבריהם עם פירושי מקצת הלכות חמורות וראשי דברים שכתבתי לי בילדותי לזכרון למען השלים בזה חפץ האוהב היקר והידיד הנחמד אשר אלצני על זה ולא יכולתי להשיב פניו ואינני מקבל עלי להשיג כל מה שהניח הרב ז"ל כי יש להנחתו טעמים חלוקים למחלוקות יש שהוא כבורח מן הספקות או מן הדברים שאינם נמצאים כי אם לעתים רחוקות ומלבד אלה יש עוד טעמים ואם הם סתומים וחתומים יבינום חכמים מחוכמים והנה פתחתי שער לנבוני לב להזהר מן הנמצא על מה שלא נמצא וללמוד מן הכתוב על מה

שלא כתוב ומצאתי להרב ר' אפרים ז"ל בענין הזה דברים לא מסודרים לא מחוברים כי אם מפורדים ומפוזרים והטעם הנכון מהם בעיני אספתיו על מקומו וכתבתיו על שמו וחלקתי הספר הזה לשני חלקים החלק האחד בסדרי נזיקים ונשים קראתיו בשם המאור הגדול בעבור כי נקראו דיני ממונות מקצוע גדול בתורה כאותה ששנינו א"ר ישמעאל הרוצה שיחכם יעסוק בדיני ממונות שאין מקצוע בתורה גדול מהן שהן כמעין הנובע: והחלק השני בסדר מועד וחברתי אליו מסכת ברכות בתחילתו ומסכת שחיטת חולין בסופו קראתיו בשם המאור הקטן יען כי מועדי ה' מקראי קודש על פי קדוש החדש שהוא המאור הקטן והתאמצתי בכל זה לעשות כפי כחי הנענה והמדוכא מתולדות הימים אשר פגעו בי וימצאוני מהם המורים בקשת בחצי הצרות אשר ממצבי הדפוני וגלגלוני והקורות אשר ממעמדי צנפוני וטלטלוני והלב אשר כאלה קראוהו והלאוהו והניאוהו אין להחטיאו כאשר קצר מהגיע אל התמימות והנכונה ובאמת כי כל כח בשר חלש וחסר ואין התמימות בלתי לה' לבדו:

ואני משביע בחי העולם לכל מעתיק ספרי זה שיעתיק הפתיחה זאת עמו ולא ישליכנה אחרי גוו כמנהג מעתיקי הספרים בארצות האלה בעבור תהיה לי לעדה לנקותני מן האשמה לפני כל קורא בספרי זה אולי יש אשר תמנעהו מהרחיב פיו וגרונו והאריך לשונו בגאותו וגאונו להוכיח עלי חרפתי כאשר קצרו בי יד שכלי ותבונתי וידיעני לזכות כמו שאמרו רז"ל בענין הזה כל חרשיא טבין וחרשיא דאורייתא בישין וכל פטטיא בישין ופטטיא דאורייתא טבין ואמר אחד מן החכמים לא תושת חטאת על מי שהביא קצת מן הדברים הנכונים באשר לא הגיע עד תכליתם ולאלהי ישעי תקותי ותוחלתי ומאתו עזרי ותועלתי לכל חפצי ומשאלתי והוא ברחמיו הרבים יאיר עיני במאור תורתו כדכתיב נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי. וכתיב פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך:

עלה כנס על ראש הרי נר מחלב היצהרי:

מאור זרח לזרחיה בן יצחק הראש היצהרי: